

TÆNKETANKEN FOR
FORFOLGTE KRISTNE

Godt begyndt, men ikke halvt fuldendt

Tros- og religionsfrihed i dansk udviklingspolitik

Godt begyndt, men ikke halvt fuldendt – tros- og religionsfrihed i dansk udviklingspolitik

© Tænk tanken for forfulgte kristne 2023

Redaktion: Thomas Bjerg Mikkelsen

Billederne i denne udgivelse er stillet til rådighed af Open Doors Danmark.

Grafisk design: Finn Brohus

Tros- og religionsfrihed i dansk udviklingspolitik

I 1948 blev FN's Menneskerettighedserklæring formuleret. Danmark var blandt de første lande, som tilsluttede sig – og siden har næsten alle verdens nationer underskrevet erklæringen, som i sin paragraf 18 formulerer ethvert menneskes ret til tros- og religionsfrihed, til at antage eller skifte religion og til hver for sig og sammen med andre offentligt at udtrykke sin religion.

Denne menneskeret, som også blev en del af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention fra 1950, kan altså snart fejre 75-års fødselsdag. I mange år har den imidlertid ført en tilbagetrukket tilværelse som »den skjulte menneskerettighed«, og det dokumenteres jævnligt, at der mange steder i verden og på forskellige måder sker overgreb på mennesker, hvis tros- og religionsfrihed ikke respekteres.

Tænketanken for forfulgte kristne har sat sig for at trække tros- og religionsfriheden ud af skyggen og gøre den danske offentlighed opmærksom på særligt de mange eksempler på forfølgelse, chikane og diskrimination af kristne, der finder sted verden rundt hver dag.

Et aspekt af dette arbejde er at rette opmærksomheden mod, hvordan religionsfriheden bliver adresseret i dansk udviklingspolitik. I mange år har religionsfriheden også her været ret usynlig, men i 2018 blev religionsfriheden

for første gang nævnt som en integreret del af menneskerettighederne og som et aspekt, der skulle indgå i den rettighedsbaserede tilgang, som nogle år forinden var blevet formuleret som en del af grundlaget for dansk udviklingspolitik og udviklingsstøtte. I 2021 blev religionsfriheden også skrevet ind i retningslinjerne for DANIDAS virksomhed.

Hvordan går det så med den således synliggjorte religionsfrihed i dansk udviklingspolitik? Om det blev der i 2022 af Nordic Consulting Group under ledelse af Anne-Lise Clausen udfærdiget et »desk review«, som dokumenterede, at religionsfriheden måske nok på papiret er trukket ud i lyset, men at denne frihedsrettighed endnu kun i meget beskeden omfang bliver direkte inddraget i det danske udviklingsarbejde. På denne baggrund fremkommer Nordic Consulting Group med en række anbefalinger, som vi i Tænketanken for forfulgte kristne tilslutter os.

Forhenværende ambassadør og medlem af tænketankens bestyrelse, Birger Riis-Jørgensen, giver i denne udgivelse et overblik over arbejdet med tros- og religionsfrihed i dansk udviklingspolitik. Udgivelsen ender med at tilføje nogle anbefalinger, som hele tænketanken står bag – nemlig:

- 1 at vi finder det meget positivt at tros- og

religionsfriheden nu direkte omtales som en integreret del af menneskerettighederne i dansk udenrigspolitik,

- 2 at vi glæder os over etableringen af en særlig enhed i udenrigsministeriet med fokus på tros- og religionsfrihed og over det positive samarbejde med denne enhed,
- 3 at vi hilser det velkomment, at tros- og religionsfrihed nu formelt indgår som en del af Danidas grundlag for tildeling af udviklingsbistand,
- 4 at det er positivt, at der er tildelt Center

for Kirkeligt Udviklingsarbejde en årlig bevilling på 5 mio. kr. hvor tros- og religionsfriheden særligt er i fokus,

- 5 men at der er et betydeligt »forbedringspotentiale« i forhold til at integrere tros- og religionsfrihed bredere i dansk udviklingsbistand.

God læselyst!

Peter Fischer-Møller

Formand for Tænketanken for forfulgte kristne

Godt begyndt, men ikke halvt fuldendt

Af Birger Riis-Jørgensen

Arbejdet med tros- og religionsfrihed i dansk udviklingsbistand er godt begyndt, men langt fra implementeret. Tros- og religionsfrihed er kommet med på det overordnede strategiske niveau i bistanden, men uden aktiviteter er der lang vej igen.

Hvorfor sætter en tænketank, der arbejder med at etablere og formidle konkret viden om forfølgelse af kristne, så meget fokus på arbejdet med tros- og religionsfrihed i dansk udviklingsbistand?

Det gør vi, fordi arbejdet for forfulgte kristne ikke kan ses adskilt fra arbejdet for *alles*, også ikke-kristnes og ikke troendes, tros- og religionsfrihed.

Den danske udviklingsbistand har traditionelt set været den ubetinget største og stærkeste politiske og økonomiske muskel i Danmark, når det drejer sig om at styrke arbejdet for frihedsrettighederne rundt om i verden. Men modsat de øvrige frihedsrettigheder havde tros- og religionsfrihed ikke nogen plads i dansk udenrigspolitik og udviklingsbistand, før folketinget i 2018 besluttede, at dette fremover skulle være tilfældet.

Helt kort kan argumentationen, som jeg vil fremlægge her, sammenfattes i tre sætninger:

Arbejdet med tros- og religionsfrihed i dansk udviklingsbistand er godt begyndt, men langt fra halvt fuldendt.

Dette står i modsætning til arbejdet med øvrige politiske frihedsrettigheder, der blev integreret i dansk udviklingsbistand for over 30 år siden.

Der er imidlertid i dansk udviklingsbistands arbejde med øvrige frihedsrettigheder og i Nordic Consulting Group's desk study mange gode inspirationskilder for den videre integration af tros- og religionsfriheden i dansk udviklingsbistand.

En overset rettighed

I mit professionelle liv har jeg arbejdet en del med menneskerettigheder og udviklingsbistand. Helt tilbage i 1989 blev jeg sektionschef i Danida's policy kontor, i 1991 blev jeg Afrika-kontorchef, i 1994 Mellemost- og Latinamerikakontorchef, og i 1996 blev jeg vice-

udenrigsråd og bilateral chef med det daglige ansvar for de kontorer, der på den ene eller anden måde arbejdede med den bilaterale udviklingsbistand. Det er den bistand, der bliver kanaliseret via regeringer i modtagerlandene eller via private organisationer til organisationer i udviklingslandene.

Vi havde også ansvaret for Danmarks politiske og økonomiske forbindelser til landene i Asien, Afrika og Latinamerika. Vores årlige budget lå i de år på omkring 6 milliarder kroner, svarende til en halv procent af Danmarks BNP.

Siden blev jeg i 2000 udenrigsråd og medlem af Udenrigsministeriets direktion med ansvar for det nyetablerede Danmarks Eksportråd og dansk handelspolitik. Der slap jeg det direkte daglige arbejde med dansk bilateral udviklingsbistand. Nu adskillige år efter min fratræden i Udenrigsministeriet er jeg igen nem arbejdet i blandt andet Tænk tanken for forfulgte kristne vendt tilbage til den.

I Danida var ledelsen i begyndelsen af 1989 opmærksom på et nyt problem. For Uffe Ellemann-Jensen havde som udenrigsminister i 1988 gennemtrumfet, at det klassiske Danida-approach til bistand – *vi yder hjælp, men opstiller ikke betingelser af politisk karakter* – ikke længere var nok. Naturligvis måtte man tage i betragtning, hvordan politiske rettigheder, kvinders rettigheder, korruption og demokratiudvikling havde det i vore samarbejdslande, mente Uffe Ellemann-Jensen. Og han fik opbakning af et bredt Folketingsflertal. En række nye kriterier for at yde bistand blev opstillet, og Danida skulle arbejde aktivt med disse rettigheder.

Problemet internt i Danida var, at stort set alle, der arbejdede med den konkrete bilaterale bistand, var imod disse bestræbelser. Det

ville komplicere et i forvejen vanskeligt arbejde, mente man.

Den samme holdning indtog størstedelen af det dengang politisk ganske indflydelsesrige udviklingspolitiske miljø i private organisationer og på universiteterne. Både internt i bistandsorganisationen og i det eksterne bistandsmiljø var overbevisningen således, at der ikke burde indbygges sådanne konditionalteter i dansk udviklingsbistand.

“ Problemet internt i Danida var, at stort set alle, der arbejdede med den konkrete bilaterale bistand, var imod disse bestræbelser. Det ville komplicere et i forvejen vanskeligt arbejde, mente man.

Det blev min sektions opgave at få konkretiseret, hvad folketingsvedtagelsen betød. Det gik vi så i gang med. Vi katalogiserede de igangværende aktiviteter, som med nogen ret kunne siges også at tjene de politiske menneskerettigheder. Vi rakte ud til menneskerettighedsorganisationer, universitetsfolk og eksempelvis folkene på Rigshospitalet, der arbejdede med rehabilitering af torturofre. Vi søgte inspiration hos andre donorer, især Canada, der var langt fremme.

Vi gjorde det for at kunne skyde os ind på, hvordan man med brug af bistandsmidler kunne operationalisere styrkelsen af menneskerettighederne i bistanden. Vi gik så i gang med

en betydelig træningsindsats både i København og for ambassadeansatte og rådgivere, der arbejdede med bistand ude i marken.

Jeg husker stadig den mur af modvilje, jeg mødte på et rådgiverseminar i Mombassa. Her var alle vores rådgivere på de konkrete projekter i Kenya – velsagtens omkring 40 erfarne bistandsfolk – forsamlet. De var lodret imod dette nymodens pjat.

Det var dengang. Og vi startede lige præcis dér, hvor man også ifølge Nordic Consulting Group bør starte med at bringe tros- og religionsfrihed i spil. Nemlig med at få hele organisationen til at forstå, hvad menneskerettigheder er, og hvordan man kan introducere dem i bistandsarbejdet. »Human rights literacy« hedder det på engelsk.

Hvor effektivt det egentligt lykkedes hen ad vejen at få indarbejdet frihedsrettighederne i dansk bistand kan ses af de store programmer, der efterhånden blev stablet på benene. I dag modtager Dignity, altså torturcentret, en bevilling på 40 mio. kr. årligt over bistandsbevillingerne, men kvinders og pigers rettigheder, good governance, valgstøtte etc. får langt, langt større beløb.

I dag kan man godt forbløffes over, at vi i 1989-1990 ikke tænkte på tros- og religionsfrihed. Måske var vi bange for at presse Danida-organisationen og bistandsmiljøet for meget. Måske – og mere sandsynligt – havde vi blot ikke sans for betydningen af tros- og religionsfrihed. I hvert fald forblev det i mange år derefter en glemt rettighed. Og modviljen i

Danida og store dele af bistandsmiljøet mod at inddrage tros- og religionsfrihed forblev meget betydelig.

Mange mente nok, at kristne organisationer, som pressede på for større inddragelse af tros- og religionsfrihed havde mere eller mindre sekteriske hensigter med det. Andre var bare ganske enkelt overbevist om, at religion ingen plads burde have i dansk politik. Det samme gjorde sig gældende internationalt. Det var først langt oppe i 2010'erne, at der også internationalt begyndte at komme mere pres for at arbejde med denne glemte frihedsrettighed. Og det er denne oversete frihedsrettighed, som Nordic Consulting Groups rapport kommenterer.

Om Anne-Lise Klausen den oplysning, at hun kender dansk udviklingsbistand virkeligt godt. Hun har som partner i konsulenthuset Nordic Consulting Group gennem mange år arbejdet med de »blødere« aspekter af udviklingsbistand – menneskerettigheder og good governance, samfundsopbygning, svage gruppers placering i samfundet m.v.

Udenrigsministeriets enhed for Tros- og Religionsfrihed kunne ikke have fundet en mere kompetent person til at forestå undersøgelsen. Jeg var på tænketankens vegne med i en lille referencegruppe, hvor også Filip Buff Petersen fra Center for Kirkeligt Udviklingsarbejde og Kirsten Auken fra Danmission var med. Vi kom på banen individuelt et par gange i begyndelsen af arbejdet og igen, da der lå et næsten færdigt udkast.

Nødvendig opmærksomhed

Nordic Consulting Group fremhæver i rapporten (s. 7), at tros- og religionsfrihed har fået øget opmærksomhed og prioritet internationalt, dels fordi det er blevet dokumenteret, at

religiøse eller andre minoriteter står over for stigende diskrimination globalt set. Dels er der en stigende anerkendelse af og bevidsthed omkring den væsentlige rolle, som religion og tro spiller politisk, økonomisk og socialt på globalt plan. Flere og flere bliver bevidste om at forstå de dynamikker, der her er i spil.

Den daværende britiske udenrigsminister Jeremy Hunt bad biskoppen af Truro om at vurdere, hvad det britiske udenrigsministerium mere kunne gøre for at imødegå forfølgelser af kristne rundt om i verden. Hans rapport kom i 2019, og Biskop Mountstevens præsenterede også rapporten via zoom ved et åbent møde, som Tænketanken for forfulgte kristne afholdt på Diakonissestiftelsen i 2020.

Dansk Folkeparti ønskede, at en tilsvarende rapport skulle udarbejdes i Danmark. Det var den socialdemokratiske regering og dens støttepartier ikke med på. I stedet besluttede S, RV, SF og EL, at den rapport skulle udarbejdes, som vi nu har i hænderne. Dette var givetvis en god løsning.

Positiv udvikling

Ser man helt generelt på det, er der også i Danmark sket ganske meget siden 2018. Så vidt jeg kan bedømme, gør Udenrigsministeriet et godt stykke arbejde internationalt med at fremme tros- og religionsfrihed. Flere udvalg i folketinget, navnlig udenrigsudvalget og kirkeudvalget, har aktivt taget spørgsmålet om tros- og religionsfrihed op.

Udenrigsministeren har også flere gange redegjort for den danske indsats. Her har det været vigtigt, at der i Udenrigsministeriet siden 2018 har været en lille enhed med en ambassadør i spidsen, der har arbejdet med dette område – både udenrigspolitisk mere generelt, men også i et vist omfang med udviklingspolitikken.

Nordic Consulting Groups rapport slår fast (s10), at den danske regerings og et stort folketingsflertals tilgang til tros- og religionsfrihed baserer sig på fire fundamentale principper:

- 1 *Tros- og religionsfrihed er universel*; altså gældende på lige fod med alle øvrige menneskerettigheder og for ethvert menneske i denne verden.
- 2 *Tros- og religionsfrihed er inklusiv* – også dem, der er ikke-troende skal have denne frihed.
- 3 *Tros- og religionsfrihed medvirker til at forebygge overgreb også på andre fundamentale menneskerettigheder som ytringsfrihed*; med andre ord fungerer tros- og religionsfrihed som fordums tiders kanarieflugt i kulminerne.
- 4 *Tros- og religionsfrihed er udelelig*. Denne frihedsrettighed er fundamental, ikke vigtigere, men heller ikke mindre vigtig end andre menneskerettigheder, og disse rettigheder hænger sammen; de er udelelige.

Den danske (daværende socialdemokratiske) regering formulerede også en strategi til fremme af tros- og religionsfrihed og til beskyttelse af religiøse minoriteter. Den indeholder ifølge rapporten fem spor:

- 1 Mobilisering af det internationale samfund til fremme af tros- og religionsfrihed.
- 2 Etablering af tematisk fokus på samspillet og sammenhængen mellem tros- og religionsfrihed og ligestilling mellem kønnene; og samspillet og sammenhængen mellem tros- og religionsfrihed og »Responsability to protect« (fra FN-topmødet i 2005 mhp. at hindre folkemord, krigsforbrydelser,

etnisk udrensning og forbrydelser mod menneskeheden).

- 3 Et geografisk fokus på EU's umiddelbare naboer, herunder i Mellemøsten og Nordafrika.
- 4 Dialog og samarbejde med andre lande om tros- og religionsfrihed.
- 5 Følge antallet af mennesker, der er forfulgt på grund af deres tro eller ikke-tro.

Nordic Consulting Group -rapporten forholder sig ikke kritisk-analytisk over for denne politiske indsats. Det var ikke del af »terms of reference«. Men det er for mig klart, at regering og folketing både er i »sync« med de internationale tendenser og med den stadigt klarere opbakning til tros- og religionsfrihed i det danske samfund, som jo blandt andet Tænketanken for forfulgte kristne arbejder for.

Det er også mit indtryk, at vore samtaler med en række folketingspolitikere har båret frugt og bidraget til at fastholde opmærksomhed omkring betydningen af tros- og religionsfrihed. Også i den nye udviklingspolitiske strategi – som blev lanceret i 2021, og hvortil Tænketanken for forfulgte kristne også leverede et substantielt input – er tros- og religionsfrihed inkluderet som en del af Danmarks Human Rights-based approach (HRBA) og fokus på marginaliserede gruppers rettigheder og værdighed

Mangelfuld implementering

NCG har systematisk gennemgået 275 Danida program- og projektdokumenter fra tiden efter 2018, hvor indsatsen for tros- og religionsfrihed var blevet en dansk prioritet. Med relevante søgeord er alle disse dokumenter blevet gennemlyst.

Den overordnede konklusion er klar, om

end skrevet med det følsomme sprog, som konsulenter med et opdrag fra Udenrigsministeriet naturligvis bruger:

» ...the mapping found little evidence of the priority area being integrated into the Danish bilateral development cooperation. FoRB is concentrated in projects of faith-based organisations, some of which have had a FoRB focus for several years.«

Tros- og religionsfrihed er således ikke nævnt eksplicit i et eneste programdokument vedrørende Burkina Faso, Niger, Mali og de nu afsluttede programmer i Myanmar og Afghanistan. Emnet er heller ikke indarbejdet nogetsteds i de konkrete projektaktiviteter.

Kortlægningen af tros- og religionsfrihed-aktiviteter førte til 49 programmer og projekt-dokumenter, som i et eller andet omfang – stort eller lille – relaterede sig til tros- og religionsfrihed. Cirka halvdelen havde tros- og religionsfrihed og beskyttelse af trosminoriteter som hovedmål. Syv projekter havde tros- og religionsfrihed aktiviteter, selvom tros- og religionsfrihed ikke var hovedmålet.

Nordic Consulting Group kiggede også på,

“ Tros- og religionsfrihed er således ikke nævnt eksplicit i et eneste programdokument vedrørende Burkina Faso, Niger, Mali og de nu afsluttede programmer i Myanmar og Afghanistan.

hvem der havde gennemført disse projekter. Af disse 49 projekter er 39 gennemført inden for rammerne af den årlige bevilling på 5 mio. kr., som Center for Kirkeligt Udviklingsarbejde har fået siden 2020. Det er godt, vi har Center for Kirkeligt Udviklingsarbejde, men der er nødvendigvis tale om små projekter med en begrænset tidshorisont. De resterende 10 projekter er gennemført af civilsamfundsorganisationer, der har strategiske partnerskabsaftaler med Danida som eksempelvis Danmission. Og generelt er disse indsatser rettet mod lokalsamfund eller grupper. Strategisk påvirkning af regeringer og statslige organer er der ikke tale om.

Nordic Consulting Group påpeger, at Center for Kirkeligt Udviklingsarbejde har en bevilling på 5 mio. kr. årligt. Hertil kommer mindre til lægsbevillinger.

5 mio. kr. svarer til en tredjedel promise af den samlede danske udviklingsbistand i 2022. Men der er jo masser af andre midler til rådighed for civilsamfundsorganisationer. Nordic Consulting Group omtaler i en fodnote, at Civil Society in Development (CISU), der har en samlet årlig bevilling at administrere på 162,5 mio. kr. til viderefordeling til mindre civilsamfundsorganisationer, ikke har et eneste tros- og religionsfrihed-engagement i deres mange projekter.

Heller ikke de strategiske samarbejdspartnere, der har flerårige aftaler med Danida, sætter fokus på tros- og religionsfrihed i deres programaktiviteter. I interviews med sådanne organisationer blev det fremhævet (s. 24), at man har valgt at nærme sig tros- og religionsfrihed mere indirekte. Dels fordi man – lyder argumentationen – ved at fokusere et projekt på tros- og religionsfrihed ville fjerne fokus fra de grundlæggende årsager til krænkelse,

som kan skyldes økonomiske, sociale eller politiske faktorer, der har meget lidt at gøre med religion eller tro; og for det andet – lyder argumentationen – at fokus på religiøse eller trosmæssige minoriteter i programmeringen kan føre til uønsket opmærksomhed om disse grupper og dermed udsætte dem for større risici. Disse organisationer ønsker i stedet en bredere Human Rights Based Approach og en forpligtelse til at »Leave no one behind«, hvilket sikrer fokus på alle marginaliserede grupper, og at alle tilgange er funderet på lighed, ikke diskrimination og inklusion.

Det fremgår ikke af Nordic Consulting Group's rapport, hvilke organisationer, der har denne opfattelse af tros- og religionsfrihedens placering i udviklingsbistanden. Rapporten

nævner heller ikke den informationsnote fra Danida til de organisationer, der sidste år planlagde at søge om flerårige midler. Her står, at »Human rights based approach« og navnlig »Leave no one behind« sigter mod marginaliserede grupper, herunder aktiviteter rettet mod fremme af blandt andet tros- og religionsfrihed. Så måske er Danida her et skridt foran nogle af disse organisationer.

Der er én lysende undtagelse. Ligesom vi i 1989/90 katalogiserede allerede igangsatte bistandstiltag, der kunne siges at være menneskerettigheds-relaterede, så fremhæver Nordic Consulting Group, at der rent faktisk er et program i Indonesien. Det har været i gang i mange år og fremmer tros- og religionsfrihed både på centrale policy niveauer i institutioner,

lokalsamfund og helt ned på individ-niveau. Det viser sig, at de seneste programfaser kan fremvise resultater, således at religiøs toleranc er blevet forbedret på forskellige niveauer i de fora, institutioner og steder, hvor programmet har været i gang.

Udover denne undtagelse har man også i den nye fase af Dansk-Arabiske partnerskabsprogram åbnet op for at inddrage blandt andet minoritetsrettigheder, inklusive religiøs og tros minoriteter.

Der er mange andre interessante synspunkter i rapporten. Det er åbenlyst, at tros- og religionsfrihed er en virkelig kompleks størrelse. Men Nordic Consulting Group peger samtidig på en række fremgangsmåder til at inddrage tros- og religionsfrihed i bistanden.

Trosbaserede organisationer kan ikke løse opgaven alene

Nordic Consulting Group har således en række konklusioner og anbefalinger. Nogle er allerede omtalt. Blandt de væsentlige er:

Det nævnes først, at tros- og religionsfrihed med rette er placeret inden for den brede re menneskerettighedsramme og baseret på de fire fundamentale principper – *universalitet, inklusivitet, forebyggelse og udelelighed*.

Tros- og religionsfrihed er også kommet med på det overordnede strategiske niveau i bistanden. Men i den konkrete programmering er man ikke kommet nogen vegne endnu.

Mange i bistandsverdenen ser nemlig fortsat med mistro på tros- og religionsfrihed. Det skyldes blandt andet, at de ikke ved, hvad det

reelt handler om. Nordic Consulting Group ser en åbenlys fare for, at Danida med sin strategi søger at henvise arbejdet med tros- og religionsfrihed til trosbaserede organisationer som Center for Kirkeligt Udviklingssamarbejde eller til en dagsorden vedrørende religion og udvikling. NCG mener, tros- og religionsfrihed bør placeres ligesom de øvrige frihedsrettigheder inden for den bredere menneskerettighedsbaserede ramme i bistanden.

Dernæst konstaterer man, at mens der nu på policy niveau og strategisk niveau er omtale af tros- og religionsfrihed, er denne rettighed endnu ikke i gang med at blive integreret i dansk bilateral udviklingsbistand.

Nordic Consulting Group noterer, at tros- og religionsfrihed nu er koncentreret i trosbaserede organisationer og med et meget lille budget. Selv hvis det blev større, er der en risiko for, at ikke-trosbaserede og sekulære menneskerettighedsorganisationer ikke engagerer sig i denne menneskerettighed.

De konstaterer også, at mange organisationer meget bevidst kun indirekte nærmer sig tros- og religionsfrihed inden for de bredere tilgange – »Human Rights Based Approach« og »Leave no one behind«.

Endvidere fremhæves, at der er mange vrangforestillinger om, hvad tros- og religionsfrihed indebærer. I det hele taget er der en manglende opmærksomhed omkring dette. Nogle organisationer arbejder derfor også med at opbygge en tros- og religionsfrihed-kyndighed – en såkaldt »FORB-literacy«.

Ligeledes fremhæves, at der er mange muligheder for at inddrage tros- og religionsfrihed i indsatser på andre områder, for eksempel i forhold til kvinders og pigers rettigheder, fredsbygning, miljø etc.

Endelig slår Nordic Consulting Group fast, at

der sagtens kan være situationer, hvor tros- og religionsfrihed ikke er den mest relevante linse at se et bistandsprogram igennem. Det må altid afhænge den konkrete kontekstanalyse.

Konkrete handlemuligheder

Nordic Consulting Group's anbefalinger er korte og præcise:

- 1 Tros- og religionsfrihed bør overvejes helt på linje med andre menneskerettigheder i danske bilaterale udviklingsprogrammer. Kontekstanalysen skal afgøre relevansen af tros- og religionsfrihed i et givet program – og det betyder jo så også, at »the context analysis must include FoRB« (FoRB = Freedom of Religion and Belief).
- 2 Alle aktører skal blive bedre til at forstå tros- og religionsfrihed og de muligheder, der ligger her – det vil sige styrke »FoRB literacy«. Der er mange fordomme, og de må nedbrydes.
- 3 Alliancebygning til fremme af tros- og religionsfrihed er vigtig – og det gælder til alle sider i forhold til trosbaserede aktører, ikke-trosbaserede aktører, menneskerettigheds-aktører, forskningspartnere.
- 4 Man bør fortsætte vidensopbygning om de muligheder for at fremme tros- og religionsfrihed, der ligger i at se dem i sammenhæng med andre aktiviteter/sektorer.
- 5 Man bør udforske de muligheder for langsigtede, omfattende tilgange til indsatser for tros- og religionsfrihed, som Indonesien-projektet rummer.
- 6 Man bør fastholde arbejdet for en klar konceptuel adskillelse mellem tros- og religionsfrihed og den brede religions- og udviklingsdiskussion.

Tænk tankens anbefalinger

Med udgangspunkt i Nordic Consulting Groups konkrete anbefalinger vil vi fra tænketankens side pege på følgende i forhold til det videre arbejde for regering og folketing:

- Det er meget positivt, at regering og folketing støtter op om, at tros- og religionsfrihed nu i dansk udenrigspolitik placeres på linje med og i direkte samvirke med øvrige frihedsrettigheder, ligesom det er positivt, at Udenrigsministeriet på en række fronter er med til at fremme denne dagsorden internationalt.
- Det er positivt, at Udenrigsministeriet nu har taget tros- og religionsfrihed til sig på det overordnede, strategiske plan for dansk udviklingsbistand.
- Men man bør i lys af desk review'et have fokus på, om Danida som organisation reelt har taget denne rettighed seriøst til sig og igangsat det fornødne læringsarbejde og opmuntret medarbejdere ude som hjemme til at inddrage denne rettighed på linje med øvrige menneskerettigheder, hvor dette ud fra kontekstanalyser er relevant.
- Det bør også overvejes, hvorledes civilsamfundet med store bevillinger fra Danida kan opmuntres til at tage denne i dansk udenrigs- og udviklingspolitik nu prioriterede menneskeret alvorligt i deres arbejde. Det er påfaldende, at CISU med en årlig ramme på 162,5 mio. kr. ikke har et eneste projekt af relevans for dette deskreview. Det er ligeledes interessant, at adskillige SPA-organisationer mener, at tros- og religionsfrihed ikke bør gives nogen prioritet,

men alene berøres indirekte inden for brede og reelt helt konfliktløse Human Rights Based Approach og Leave No One Behind.

- Det er positivt, at regeringen støtter bevilningen på 5 mio. kr. til Center for Kirkeligt Udviklingsarbejde, men vi må advare imod, at denne bevilling til tros- og religionsfrihed står alene. Dels skal det fastholdes, at tros- og religionsfrihed er en menneskerettighed på linje med og i samspil med andre menneskerettigheder i projekter og programmer. Tros- og religionsfrihed skal strømlines, ikke begraves i en meget begrænset bevilling til overvejende trosbaserede organisationer. Endvidere er projekterne små og korte. Selv om de har en positiv virkning, er de i sagens natur begrænsede; de kan således heller ikke bidrage afgørende til læring og erfaringsudvidelse mere bredt.

Endvidere vil Tænketanken for forfulgte kristne

- bakke op om anbefalingerne i Nordic Consulting Groups rapport. Vi ser en særlig rolle for Tænketanken for forfulgte kristne i relation til anbefaling nr. 3 og vil i muligt omfang tage kontakt til aktører af anden tro eller ikke-troende med sigte på at fremme tros- og religionsfrihedens placering. Det er en rettighed på linje med øvrige menneskerettigheder og skal ses i snævert samvirke med disse.
- undersøge, hvordan vi bedst kan bidrage til opbygning af viden og læring omkring tros- og religionsfrihedens placering i såvel dansk som international bistand.

Denne publikation er en lettere redigering af et foredrag, som Birger Riis-Jørgensen holdt på Tænketanken for Forfulgte Kristnes årsmøde i Odense den 19. august 2022.

Tænketankens medlemmer

Sognepræst og tidl. folketingspolitiker Pernille Vigsø Bagge

Sognepræst og tidl. minister Mette Bock

Biskop emeritus Kresten Drejergaard

Biskop emeritus Peter Fischer-Møller (formand)

Journalist Synne Garff

Journalist Grete Hansen

Sognepræst Jørgen Peder Jørgensen (næstformand)

Biskop Czeslaw Kozon, Den Katolske Kirke

Professor Peter Lodberg

Fakultetsleder Thomas Bjerg Mikkelsen (sekretær)

Biskop emeritus Karsten Nissen

Sognepræst Ole Buchardt Olesen

Tidl. generalsekretær Henrik Ertner Rasmussen

Tidl. ambassadør Birger Riis-Jørgensen (bestyrelsesmedlem)

Biskop Henrik Wigh-Poulsen

Pastor emeritus Jarle Tangstad

Sognepræst Kristian Østergaard

Sognepræst Kathrine Lilleør (bestyrelsesmedlem)

Ressourcepersoner

Generalsekretær Samuel Nymann Eriksen, Dansk Europamission

Generalsekretær Jens Kristian Lund Jensen, Open Doors Danmark og Færøerne

Projektmedarbejder Jonas Adelin Jørgensen, Folkekirkens Mellemkirkelige Råd

Sekretariatschef Birger Nygaard, Folkekirkens Mellemkirkelige Råd

Kommunikationschef René Brocelius Ottesen, Bibelselskabet

I juni måned 2022 færdiggjorde konsulenthuset Nordic Consulting Group et såkaldt »desk review«, altså en skrivebordsundersøgelse af tros- og religionsfrihed og beskyttelsen af trosbaserede minoriteter i dansk udviklingsbistand. Skrivebordsøvelsen er kombineret med en række interviews af relevante personer i Udenrigsministeriet og i en række private organisationer.

Birger Riis-Jørgensen er tidligere ambassadør og har som dansk diplomat i mange år arbejdet med menneskerettigheder og udviklingsbistand. I denne udgivelse reflekterer han over arbejdet med tros- og religionsfrihed i dansk udviklingspolitik og konstaterer, at arbejdet er godt begyndt, men langt fra implementeret.

Forord af formand for Tænken for forfulgte kristne og tidligere biskop, Peter Fischer-Møller.

Tænketanken for Forfulgte Fristne samler mennesker med en særlig viden om internationale og nationale samfundsforhold, teologi og medier til et samarbejde om at formidle den viden, som er en forudsætning for trosfrihed for alle.

TÆNKETANKEN FOR
FORFULGTE KRISTNE

Bibelselskabet